

**PIEKSÄMÄKI,
RAUTATEITTEN
RISTEYSASEMA
II MAAILMANSODASSA**

Asko Hankilanoja

LÄHTEET

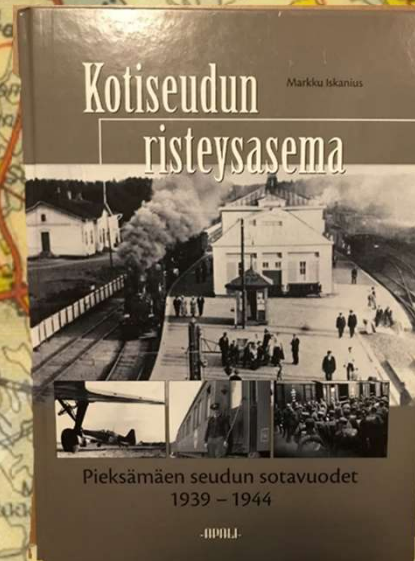
”Kotiseudun risteysasema”, Markku Iskanius, sotatieteen tohtori, yleisesikuntaeversti evp.

”Sodan ja rauhan rata,” esitelmä Hannu Herranen, kenr.ltn. evp.

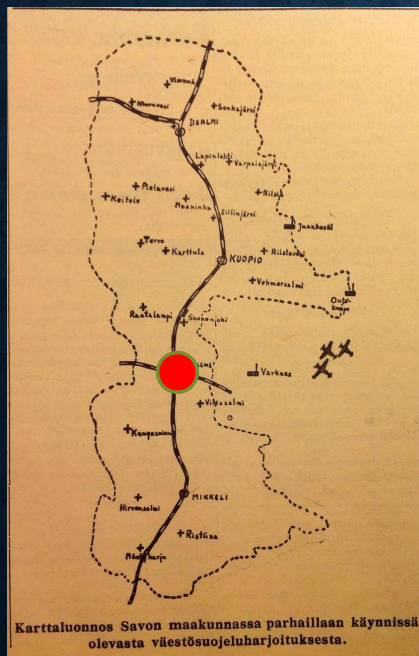
Valokuvat Pieksämäen kotiseutuarkisto ja yksityiset arkistot

SA-kuvat

Sotapäiväkirjat

VÄESTÖNSUOJELU- HARJOITUS PIEKSÄMÄEN ASEMALLA 1938

PIEKSÄMÄKI

1939 SODAN UHKA

Jyväskylä?

Pieksämäki?

Mikkeli?

Päätös heinäkuussa 1939

- Pieksämäki armeijan taustatukena ja huoltoreittinä sotien aikana

Päämajakaupunki?

1939 SODAN UHKA

Linnoitustyömiehet ruokatauolla Pieksämäen asemalla 1939

Pieksämäen asemalla **lotat muonittivat** joka lauantai junan pysähdysaikana Kannaksen linnoitusjoukkoja 3.6. - 7.10. 1939.

Elokuun 6.-7. päivinä pidettiin sotaharjoitus Kannaksella Viipurin pohjois- ja itäpuolella. Sotaharjoitukseen osallistui 20 000 miestä.

Lokakuun 10. päivästä 1939 alkaen kutsuttiin reserviläiset ylimääräisiin kertausharjoituksiin (YH)

Keskuskenttäposti-
konttori 16.10.1939-
30.11.1940

Keskuskansakoulu

Kuvat Pieksämäen kotiseutuarkisto

KENTTÄPOSTI

Viipurista siirrettiin 16.10.1939 YH:n aikana **Keskuskenttäpostikonttori 1** (KKpk1) Keskuskansakoululle.

Huolehti **koko armeijan kenttäpostiliikenteen**, myös postisensuurin.

Kenttäpostin lajittelussa olivat mukana myös lotat.

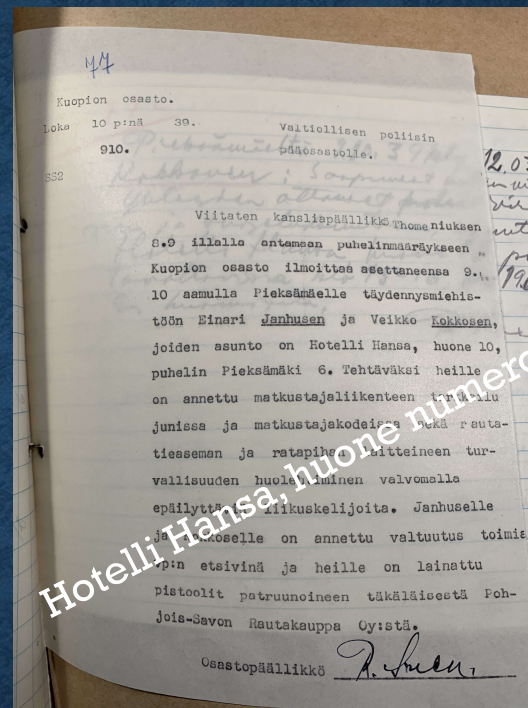

Sotasensuuri

Kenttäpostikonttorin
valvontatoimisto

”Matkustajaliikenteen tarkkailu junissa, matkustajakodeissa, rautatieaseman ja ratapihan laitteineen turvallisuuden huolehtiminen valvomalla epäilyttäviä liikuskelijoita.”

Timonen P:mäeltä ilmoitti 14.10.39 klo 16,30 osastolle, että hän oli soittanut Savonlinnan poliisilaitokselle ja ilmoittanut erästä salaperäisestä naisesta, joka matkustanut Elisenvaaraan päin samana päivänä klo 14,50 junalla. Naisen tuntomerkit: vaaleaverinen, vaalea tukka, nuorenpuoleinen, päällä vaalea turkki. Samassa junassa eräs herrasmies, jonka huomiota herättänyt naisen käyttäytyminen ja ilmoittanut asiasta P:mäellä eräälle poliisikonstaapelille

Os.päällikön määräyksestä soitti allekirjoittanut Savonlinnan poliisilätkökselle ja varmistui Timosen ilmoituksen. Sikäläinen etsivä lupasi puhutella em.herrasmiestä ja jos jotain tärkeää ilmenisi, niin puhuttelisi myös k.o. naista. Kehoitin harkitsemaan toimenpiteitä, joihin ryhtyy, ja ilm.asiasta osastolle.

Stenbäck.

Vp:n Kuopion osaston Pieksämäen edustajien päiväkirja

1939 SODAN UHKA RAJASEUDUN KARJALAISIA PIEKSÄMÄELLE

Ensimmäiset evakot tulivat
lokakuun puolivälissä, jo ennen
sodan alkua.

Kuvat Pieksämäen kotiseutuarkisto

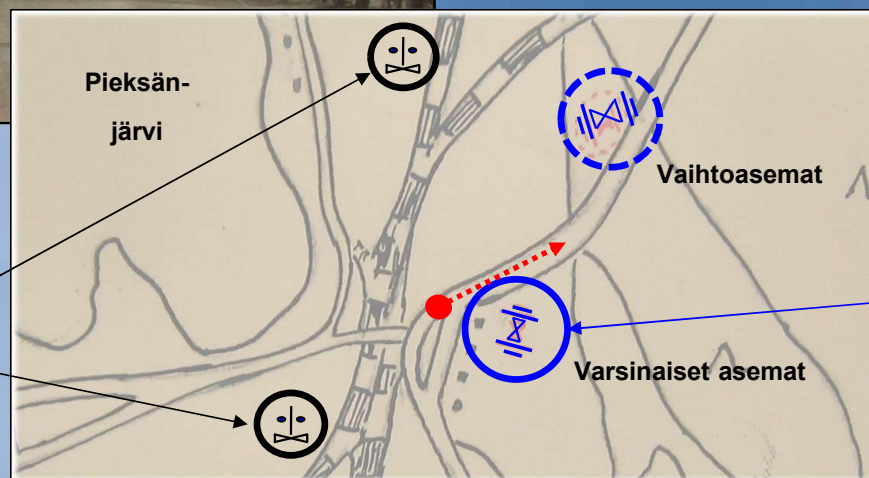
Liikemies E.J. Saarisen
vanhemmat sotaa paossa
Kotkasta

Kun sotaa ei näyttänyt
tulevankaan, monet
rajaseutujen asukkaat
palasivat koteihinsa...

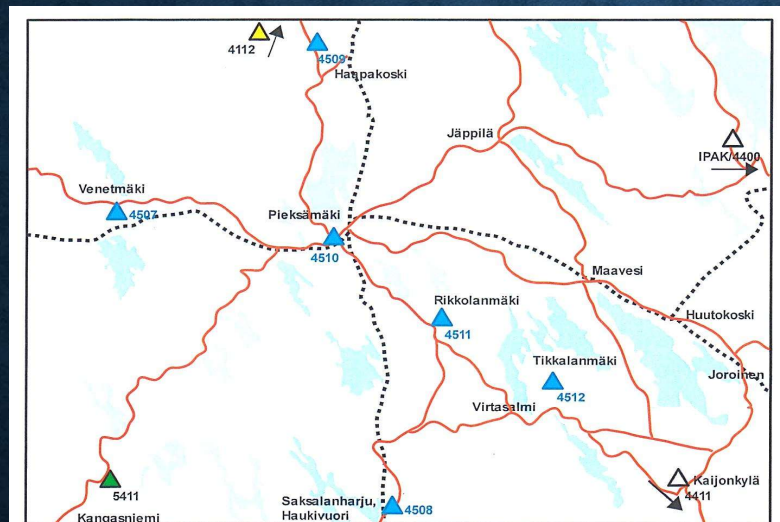
Kauppalaa suojataan ilmatorjunnalla...

Suojaamassa 28. Rask.It.KKpuoliI (2 kpl 7.62 itkk) sekä I/5.Kev.It.Ptri (2 kpl 40 itk) ja II/7.Kev.it.Ptri (2 kpl 40 itk)

ILMAVALVONTA

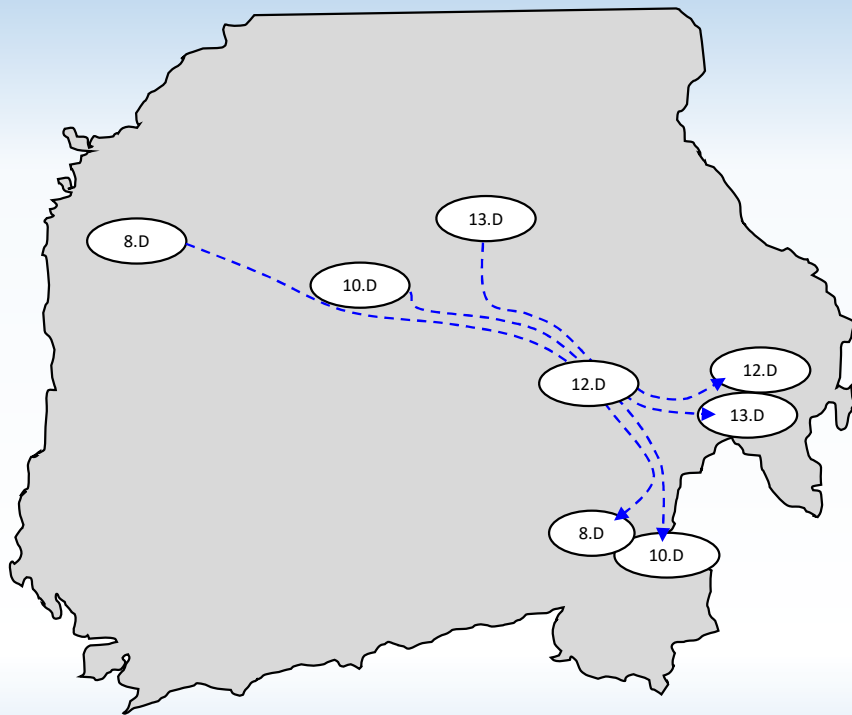

Pieksämäen alueen ilmavalvonta-asemien sijainnit. IPAK/45:n (Mikkeli) ilmavartioiden on piirretty sinisellä, IPAK/44:n (Varkaus) harmaalla, IPAK/41:n (Kuopio) keltaisella ja IPAK/54:n (Jyväskylä) vihreällä. Pörolänmäen ilmavalvonta-asema sijaitsi "myllyn tornissa" ja Kaijonkylän Kaitaistenharjun aseman rakennuksen katolle rakennetulla lavalla.

N:o	Pa	kl	huom.	huom.
996	2.3.60		102	Ilmavartioiden
997			89	
998		1935	2.5	
999		1938	16.1	Ilmavartioiden
1000			25	
1001			202	
1002			Kangasniemi	
1003			Kangasniemi	
1004			Kangasniemi	
1005			219	
1006			Kangasniemi	
1007			89	
1008		19.43	25	
1009		19.56	Kangasniemi	
1010		20.25	Kangasniemi	
1011		20.30	Kangasniemi	
1012		20.42	Kangasniemi	
1013		21.02		
1014		21.13		
1015		21.43	16.1	
1016			25	
1017			202	
1018			89	
1019			Kangasniemi	
1020			Kangasniemi	
1021			21.4	
1022			Kangasniemi	
1023			Kangasniemi	
1024			Kangasniemi	

Ilmavalvontalottien merkintöjä

Liikekannallepano – joukot ryhmittyvät

Pieksämäki – Savonlinna rataosuus:

- **8.Divisioonasta:** JR 23, JR 24, KTR 8 (?)
- **10.Divisioonasta:** II/JR 30, III/JR 29, III/JR 28 ja III/KTR 10
- **12.Divisioonasta:** JR 35 ja II/KTR 12, jotka molemmat perustettiin Savonlinnassa ja siirrettiin välittömästi rautateitse kaupungista itään
- **13.Divisioonasta:** I ja II/JR 37, JR 38, I ja II/JR39 sekä KTR 13

19 pataljoonaan ja 5 (8?) kenttätykistöpatteristoa

Armeija	100 000 m (ei kiinteää kokoonpanoa)
Armeijakunta	20 - 40 000 m (ei kiinteää kokoonpanoa)
Divisioona	~ 16 500 m (hevosia n. 2 100, mt-ajoneuvoja 470)
Prikaati	
Jalkaväkirykmentti	~ 3 600 m (hevosia n. 400, mt-ajoneuvoja n. 10)
Jalkaväkipataljoona	800 - 1 000 m
Jalkaväkipomppu	150 - 200 m
Kenttätykistöpatteristo	~ 780 m

TALVISOTA

30.11.1939 – 13.3.1940

Strategisesti tärkeä rautatieliikenteen risteysasema

no 28. Puhelinsanoma.

Lähettiläjä Mikala 4500	Lähettiläjän N:o os.
Vastaanottaja Pieksämäen K. os. heikku	Vastaanottajan N:o os.
Antoi Lotta Kuusinen.	Aika 30. 11. 39 klo 12, 38
Vastaanotti Pulkkinen	

Kaukoinen kanta 536 2, 3 konetta
pohjoneen klo 12, 25.

Pieksämäen kotiseutuarkisto

Talvisodan pommitukset

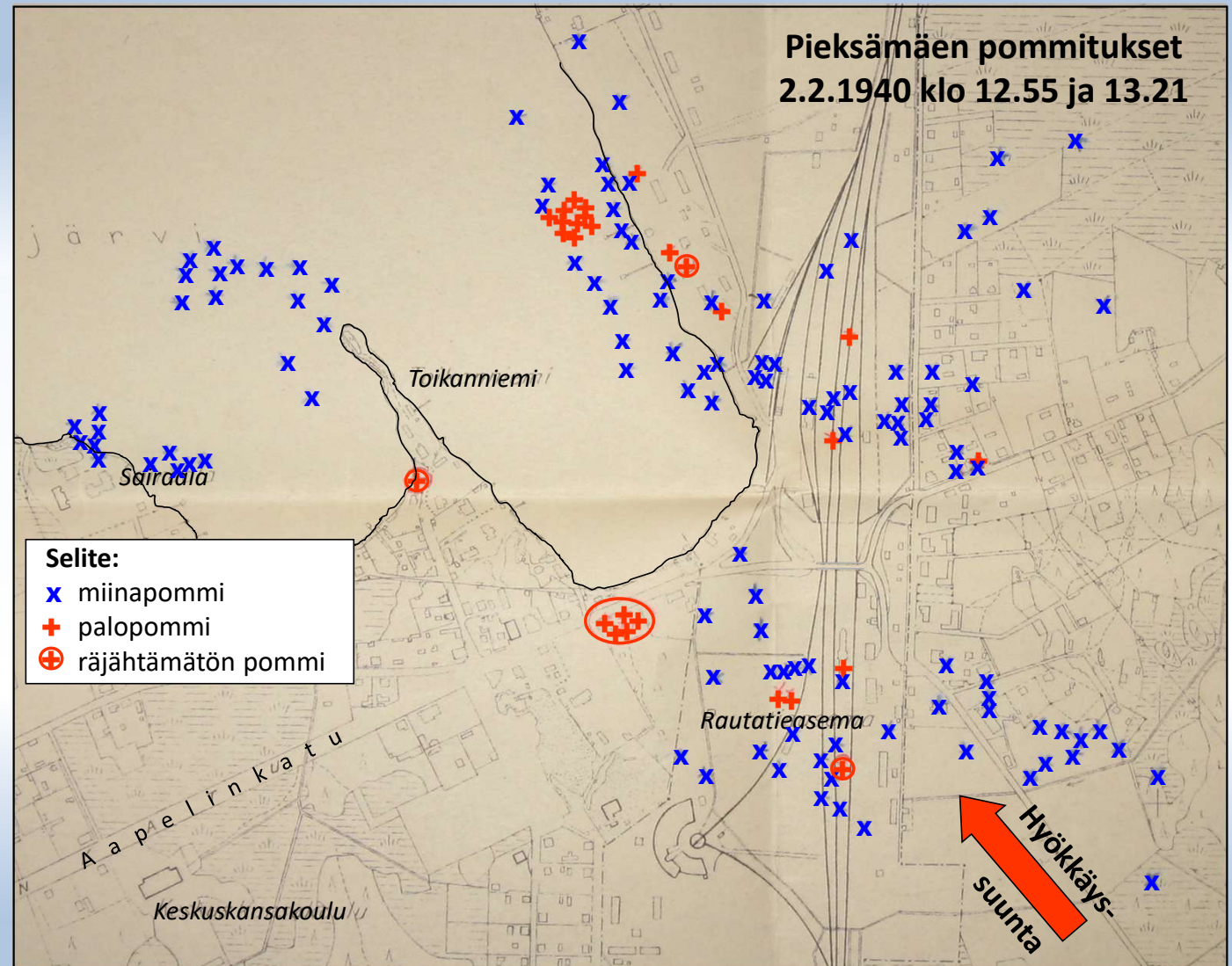
Rautatieliikenteen johtopaikka siirtyi salaa joulukuussa 1939 Helsingistä Pieksämäen aseman läheisyyteen Asemapäällikön taloon

Pieksämäki saa osansa ...

Asemapäällikön talon eteen pommi. Talossa Rautatieliikenteen johtopaikka.

Asemaravintola tuhoutuu 2.2.1940

PIEKSÄMÄEN POMMITUKSET

- Tammikuu: 1 pommitus (Säytjärvi)
- Helmikuu: 5 pommitusta
- Maaliskuun alussa: 1 pommitus
- Menehtyneitä 3 henkilöä
- Kaikkiaan lentokoneet kylvivät kolmekymmentä tonnia pommeja aseman alueelle
- ilmahälytyksiä 40 talvisodan aikana

Aki Tuuri ja suutarina keskustaan pudonnut palopommi.
Kuva liikemies E.J. Saarisen kotiarkisto

RAUTATIELIIKENNE VAIKEUKSISSA TALVISODAN AIKANA

Junat myöhästelivät tuntikausia:

- Pommitukset
- kova pakkanen
- kaluston puute
- halkojen loppuminen
- sotilas- ja sairasjunille etuajo—oikeus.

Junat olivat täpötäysiä matkustajista ja
muuttajista

Hälytykset

Aseman seutu hälytyksen
sattuessa tyhjennettiin
matkustajista ja usein sadatkin
ihmiset hakivat suojaa
Joroistentien varrelta olevasta
metsiköistä.

Veturitallit

Ossi Kääriäisen
muistelu: ”*Vaikein
tehtävä oli siirtää veturit
pois tallista,
kääntöpöytä oli siihen
aikaan hidas.*”

”*VR:llä tiedot
pommikoneista saatiin
muilta asemilta jo
hyvissä ajoin. Yksikään
juna ei jäänyt asemalle
pommitukseen,
ehdimme ne aina
siirtämään alta.*”

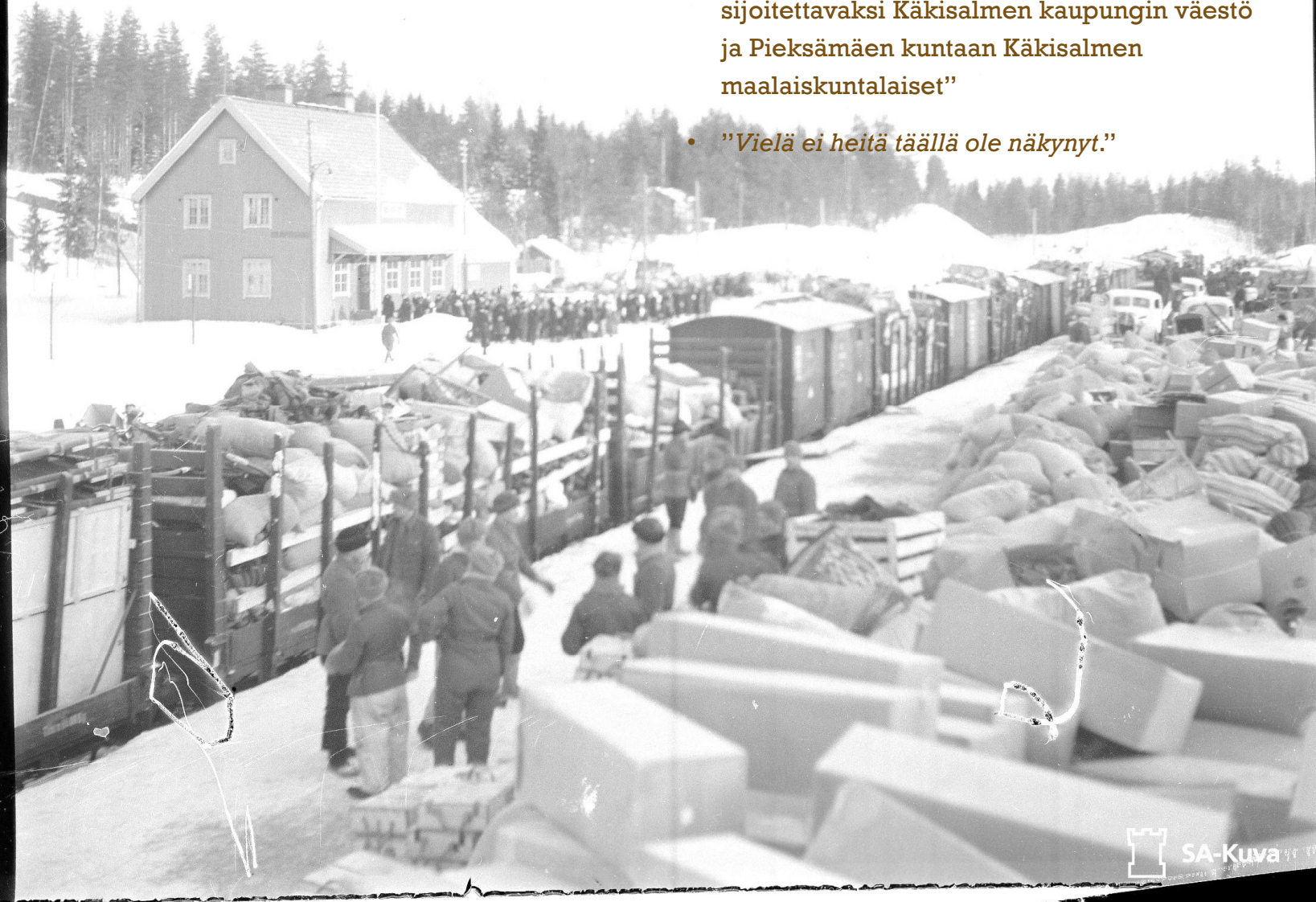
13.3.1940 TALVISOTA PÄÄTTYI

Kun talvisodan rauha solmittiin ja uusi raja vedettiin, joutui noin 420 000 karjalaista sanomaan hyvästit kodilleen. Rajaseudun asukkaista tuli kodittomia siirtolaisia.

Pikkumies huolissaan Syväoron asemalla.
Kurkijoki 1940.03.16

- "Pieksämäen kauppalaan tulee sijoitettavaksi Käkisalmen kaupungin väestö ja Pieksämäen kuntaan Käkisalmen maalaiskuntalaiset"
- *"Vielä ei heitä täällä ole näkynyt."*

PIEKSÄMÄEN VARUSKUNTA MAALIS-TOUKOKUU 1940

KÄKISALMEN SUOJELUSKUNTAPIIRIN ESIKUNNAN AIKA

KäkSkp:n päällikkö Fabricius otti Pieksämäen varuskunnan komentajana kaikki Pieksämäen seudulla sodan jälkeen olleet sotilasosastot tai -laitokset johtoonsa.

Talvisodan päätyttyä paikkakunnalla sotilasyksiköitä:

- Käkisalmen suojeluskuntapiirin esikuntakomppania, viestiosasto ja täydennyspataljoona,
- Keskuskenttäpostikonttori 1 ja sen toimituskomppania, Keskuskansakoulu (600 henkeä)
- Viestipataljoona 18:n Viestivarastokomppania metsäkoululla (55 henkeä)
- 3. Radanrakennuskomppania
- Pioneerivarasto-osasto 6:n tiedusteluosasto, Valkeinen, Nikkarila (30 henkeä)
- 72. Raskas Ilmatorjuntapatteri.

Kotiseudun risteysasema,
Markku Iskanius

Suojeluskuntatalo valmistui 1940:

- Pieksämäen Suojeluskunta, varastoja
- Viinakauppa 1.7.1940
- Lottakahvila avattiin talossa 8.11.1940
- Saimaan suojeluskuntapiirin esikunta

Saimaan Suojeluskuntapiirin Esikunta Pieksämäelle

Puolustusvoimien ja suojeluskuntien uudelleenorganisointi

- Saimaan Suojeluskuntapiiri (SaiSkp)
- Everstiluutnantti E. I. Järvinen keskikesällä 1940 muodosti Saimaan suojeluskuntapiirin esikunnan (SaiSkpE), jonka runkona oli Käkisalmen Skp esikunta
- Toimintaan syys-lokakuun vaihteessa, kun Suojeluskuntatalo Pieksälinna saatiin valmiiksi. Vahvuus vuodenvaihteessa 60 henkeä.

Pieksämäen kauppa, Pieksämäen kunta, Kangasniemen kunta, Virtasalmen kunta, Haukivuoren kunta, Juvan kunta, Sulkavan kunta, Puumalan kunta, Rautjärven kunta, Ruokolahden kunta, Jääsken kunta.

Alistettu operatiivisissa asioissa eversti W. Oinosen johtamalle III Armeijakunnan esikunnalle.

SIIRTOLAISTEN VASTAANOTTO

Pieksämäen kauppalan huoltojohtaja **Vilho Siikanen**:

- Talvisota toi siirtolaisia, parhaimmillaan **40 % kauppalan väestöstä** oli siirtolaisia.
- Siirtolaisten toimeentulo oli heikkoa, päivärahat pieniä, ruokaa niukasti.
- Matkaliput ja lääkäripalvelut olivat heille ilmaisia.
- Pieksämäelle sijoitettiin siirtolaisia pääasiassa Kannakselta ja **Raudusta**.
- Siirtolaisiin suhtauduttiin yleensä ystävällisesti, mutta hankaluksiakin ajoittain ilmeni.

"Ei siirtolaisille
hotelleja tarjottu"
Pieksämäki 1940

PIEKSÄMÄEN RATAPIHA

Pieksämäen ratapihan merkitys kasvoi, kun osa itäisen Suomen rataverkosta menetettiin.

Vuonna 1940 valtioneuvosto määräsi Rautatiehallituksen esityksestä rakennettavaksi **4 kilometrin pituisen kaksoisraiteen Pieksämäki-Nikkarila** välille sekä Nikkarilaan laajennetun ratapihan. Nämä helpottivat ratapihan ruuhkia.

Ratapihoja laajennettiin koko 1940-luvun ajan.

Pieksämäki Naarajärven sotilaslentokenttä 1940-

- **Syksy 1939.** Sotilaskentän **rakentaminen** aloitettiin.
- **Kevät 1940.** Kenttä nimettiin **hävittäjälentolaivue 28:n** tulevaksi tukikohdaksi. Laivue joutui kuitenkin odottelemaan...
- **Syksy 1940.** Kenttä otettiin operatiiviseen käyttöön, keskeneräisenä edelleenkin.
- **Toukokuu 1941.** Lentorykmentti 2:n esikunta pääsi muuttamaan kentälle.

LENTORYKMENTTI 2 (Ev.ltn R. Lorenz)

Lentolaivue 24 Vesivehmaa ja Selänpää

Lentolaivue 26 Joroinen

Lentolaivue 28 **Pieksämäen NAARAJÄRVELLÄ:**

Laivueen komentajana oli kapt. S.-E. Sirén

1. lentue, kapt. T. Tanskanen (7 MS)
2. lentue, ltn Fi. Turkki (10 MS)
3. lentue, ltn E. Lupari (10 MS).

Suomen armeijassa varovaisuussyistä liikekannallepano.
VARAUTUMINEN

..."Suorittakaa perushankinnat
17.6.1941 alkaen..."

R. No 171 h 70 aks Valitusvastuut.

Vaunuluettelo

Junasta n:o 7001 Mi 3m

Kond. ja kotias. B. Taisanen

Kuva kuun 15 p:nä 1941

Junan n:o	Misti	Mittia	Vaunut n:o	* Vaunujen koko- pinto	Purkamispäivä
1			3303	7	Ko
2	ku	3	395		Maunio
3			337		
4			5147		Melinen
5			5154		Kintakusta
6			32010		sa. Set. Tarr
7			5043		
8			53144		
9			5299		
10			50463		
11			51946		Huoma
12			5163		
13			5234		
14			6819		
15			93666		Set. Tarr
16			70967		
17			100304		
18			73472		Salmi J. 913
19			71244		
20			98730		
21			101135		
22			21320		
23			75472		
24			65747		
25			70207		
26			99995		
27			101630		
28			70828		
29			74027		
30			91950		

Nikol 100481 Set. Tarr.

* Vert. lauseluvoimakkuus 320 g:n 4-5 mm. Lähde: 18-19 175 A.

5791 N. Taisanen

LIIEKANNALLEPANO KESÄKUU 1941

Edward Manninen, Vilhula

- Vehmaskylän Hännisen talon pihalla miehet lähdössä rintamalle v. 1941,
- vas. Topias Hänninen, Tuomas Hänninen, Väinö Puranen ja Iisakki Kääriäinen.
- Hännisen perheestä kaatui sodissa 3 poikaa ja kaksi haavoittui...

Kuvat Pieksämäen kotiseutuarkisto

Pääosa reserviläisistä sijoitettiin JR 49:ään, joka oli Saimaan suojeluskuntapiirin perustama rykmentti. Se perustettiin 17. kesäkuuta 1941.

- "Lotta Sirkka Winblad viipymättä Pieksämäen kauppalan Keskuskansakoululle."
- Saimaan suojeluskuntapiiri

RAUTATIEASEMA

LOTTIEN MUONITUSJAOSTO

- **18.6.1941 alkaen** reserviläisten ja paikkakunnalle sijoitettujen sotilasyksiköitten muonitus, joka keskeytymättä jatkuu
- **20.6. alkaen** siirtolaisten muonittaminen päivin öin. Hallitus määräsi rajaseudun asukkaat pois sodan jaloista. 45 000 rajoilla asunutta evakuoitiin.
- **3.7. alkaen** sairasjunien potilaitten muonitus, 25380 sotilaan muonitus, 834 sotavangin muonitus, 522 lasta, jotka menossa Ruotsiin.

22.6.1941 klo 6
Adolf Hitler julisti radiossa
Suomen taistelevan liitossa
Saksan kanssa

SA-Kuva

Keskuskenttäpostikonttori 1 Nikkarilan kuuromyökkäkoulu

18.6.1941 postikonttori perustetaan
20.6. Saatiin auto käyttöön
25.6. Yksikkö toimintavalmiina
29.6. Kirjeitä ja paketteja alkanut
saapua...

VALTIOLLINEN POLIISI

21.6.1941

Etsivät Pieksämäen asemalle

21.6.1941 klo 14.09 saavuimme Pieksämäkeen. Suoritimme asemalla matkustajaliikenteen valvontaa saapuvilla ja lähtevillä junilla. Klo 22-23 välillä suorittaessani tarkkailua asemalla, jossa seisoj silloin 4 sotilaskuljetusjunaa, jouduin samoin kuin toisetkin asemalla olleet siviilimiehet, sotilaiden mielenosoituksen kohteeksi. Nämä vaativat siviileitä riisumaan pois solmiot. Kun kukaan siviileistä ei noudattanut heidän kehoitustaan, kävi sotilaat kiinni ja kiskomalla repivät ja katkoivat puukoilla solmiot ja uhkailivat pistooleilla, mm. allekirjoittanutkin. Edellä mainitun kohtelun alaiseksi joutuivat virkaa toimittaessaan mm. Pieksämäen varikon päällikkö ja eräät rautatieläiset...

21/6-41 klo 14.09 saavuimme Pieksämäkeen. Suoritimme asemalla matkustajaliikenteen valvontaa saapuvilla ja lähtevillä junilla. Klo 22.00-23.00 välillä suorittaessani tarkkailua asemalla, jossa seisoj silloin 4 sotilaskuljetusjunaa, jouduin samoin kuin toisetkin asemalla olleet siviilimiehet, sotilaiden mielenosoituksen kohteeksi. Nämä vaativat siviileitä riisumaan pois solmiot. Kun kukaan siviileistä ei noudattanut heidän kehoitustaan, kävi sotilaat kiinni ja kiskomalla repivät ja katkoivat puukoilla solmiot ja uhkailivat pistooleilla, mm. allekirjoittanutkin. Edellä mainitun kohtelun alaiseksi joutuivat virkaa toimittaessaan mm. Pieksämäen Varikon päällikkö ja eräät rautatieläiset. Tapaturmasta ilmoitettiin Rautatieupseerille, joka lupasi ryhtyä toimittamaan mielenosoittajien rangaistusta. Samasta tapauksesta ilmoitettiin puhelimella Saastelalle.

Edellä T. Kanan.
22/6-41. klo 11.45 ilmoitettiin Sai. S. K. Komppanin komppanin miehen Tapaturma Kuopion Lepposelä

6. RADANRAKENNUSKOMPPANIA

PALVELUS YLIMÄÄR. HARJOITUKSISSA JA
LIIKEKANNALLEPANNUISSA JOUKOISSA:

Saapunut 19 6 1941 G. Rönkä, K.
(lk.os.)

Silrrot ja komennukset: —

Osaotto taisteluissa: radan kunnostamis-
rakennus, Savonlinna - Kälviälä - Nivala,
Viipuri - Varkaus, Kouvola - Uusikaupunki,
Järvi, Kouvola - Imvika - Järvi,
Järvi - Kouvola.

Ylennykset: —

Kunniamerkit: —

Tehtävä lkp:n aikana: Raut. pivo.

Sota- ja kenttäoik. tuomiot: —

Ar. elintarvik. 3/4-44

1) Suku- ja ristimänimi: Rönkä, G.
2) Syntymävuosi, kuukausi ja päivä sekä kotipaikka:
1906. Ennen nimeä: Rönkä, G.
n nimi ja sääty tai ammatti: Rönkä, G.
Rönkä, G. Rönkä, G.
n paikka: (missä asunut ennen palvelukseen
umista) Rönkä, G.
n kirjoissa: Rönkä, G.
n kirjoissa: Rönkä, G.
nustus: Rönkä, G.

Ilmavalvonta-aluekeskus Laitisen talo

17.6.1941 IVAK 153 perustettiin kauppalaan

18.6. Annettu määräykset iv. asemista, jotka perustettiin kauppalaan (Seurojentalo), Vehmaskylän Rikkolanmäkeen, Virtasalmelle, Haukivuorelle, Juvalle, Jäppilään, Maavedelle, Haapakoskelle ja Venetmäkeen.

19.6. Iv. asemien lottien ja Ivakin lottien koulutus

Ivak 153 henkilökunta

Ilmavalvontalottia
Seurojentalon katolla

86. RASKAS IT- PATTERI

IT-jaos perustettiin Pieksämäelle
17.6. alkaen ja se sijoitettiin
pellolle Savontien pohjoispuolelle.
20.6. klo 11 patteri oli tulivalmis,
vahvuus 4 + 3 + 51

Kirkonkylä

Sotalaitokset, sotilasyksiköt Jatkosodan alussa

Taulukko kirjasta
Kotiseudun risteysasema,
Markku Iskanius

JOUKKO TAI LAITOS	VAHVUUS	SIJAINTI
SAIMAAN SUOJELUSKUNTAPIIRIN ESIKUNTA	72	
ESIKUNTA- JA VARTIOKOMPPANIA / SAISKPE	n. 80	KESKUSKANSAKOULU
12. PAIKALLINEN TORJUNTAKESKUS	n. 60	
86. RASKAS ILMATORJUNTAPATTERI	114	
91. RASKAS ILMATORJUNTAPATTERI	110	
86. KEVYT ILMATORJUNTAJAOS	31	PUSUKALLIO
ILMAVALVONTA-ALUEKESKUS 153	?	LAITISEN TALO
PIEKSÄMÄEN ILMASUOJELUKESKUS	10	ROSSIN TALO
PIEKSÄMÄN ILMASUOJELUKESKUS	18	SAARISEN TALO
1. KESKUSKENTTÄPOSTIKONTTORI	121	KUUROMYKKÄKOULU
VIESTILINJAN RAKENNUSJOUKKUE	53	RAUTATIELAISTEN TALO
VIESTIVARASTOJOUKKUE/VP 10 ³⁵	19	KUUSISEN TALO
1. VIESTIVARASTOKOMPPANIA	99	METSÄKOULU
VIESTIVARASTO 2	15	TAHINIEMEN SAHA
PIONEERIKENTTÄMAKASIINI 1	30	METSÄKOULU
2. ILMATORJUNTAVARIKKO ³⁶	40	METSÄKOULU
6. JA 16. RAUTATIEPUHELIN- JA LENNÄTIN- JOUKKUE ³⁷	92	MATKALAUKKUTEHDAS
LINJANKORJAUSRYHMÄ/VP 10	11	KESKUSKANSAKOULU
PUUHIILI- JA PILKEVARIKKO 4 (TOIMISTO)	15	MUHOSEN TALO

PIEKSÄMÄEN VARUSKUNTA 1941-44

Sotavankileiri

Naarajärven
sotilaslentokenttä

19. divisioona

Varuskunnan rajojen ulkopuolelle jäivät everstilutnantti R. Lorentzin Lentorykmentti 2:n Naarajärvellä olevat osat ja eversti H. Hannukselan 19. Divisioonan joukot.
Sv. Järj. 2 Naarajärvellä.

PIEKSÄMÄEN VARUSKUNTA 18.6.1941-

**SaiSkpE päällikkö majuri M. Sarparanta
varuskunnan päälliköksi.**

1. päiväkäsky:

- "Miehet liikkuvat kaduilla puseron tai takin napit auki, kädet housuntaskuissa, tervehtimisestä puhumattakaan".
- Sarparanta käski kaikkia esimiehiä valvomaan vastedes tarkemmin alaistensa käyttäytymistä. Hän myös toivoi, että kaikkia sotilashenkilöt noudattaisivat ylipäällikön kehotusta tervehtiä Lotta-Svärd-puvussa esiintyviä lottia.
- Ylin ajonopeus kauppalassa 40 km/h
- Rajoina kauppalan rajat

Kuva liikemies E.J. Saarisen kotiarkistosta

Karjalan Armeija keskitetään alkuryhmitukseen

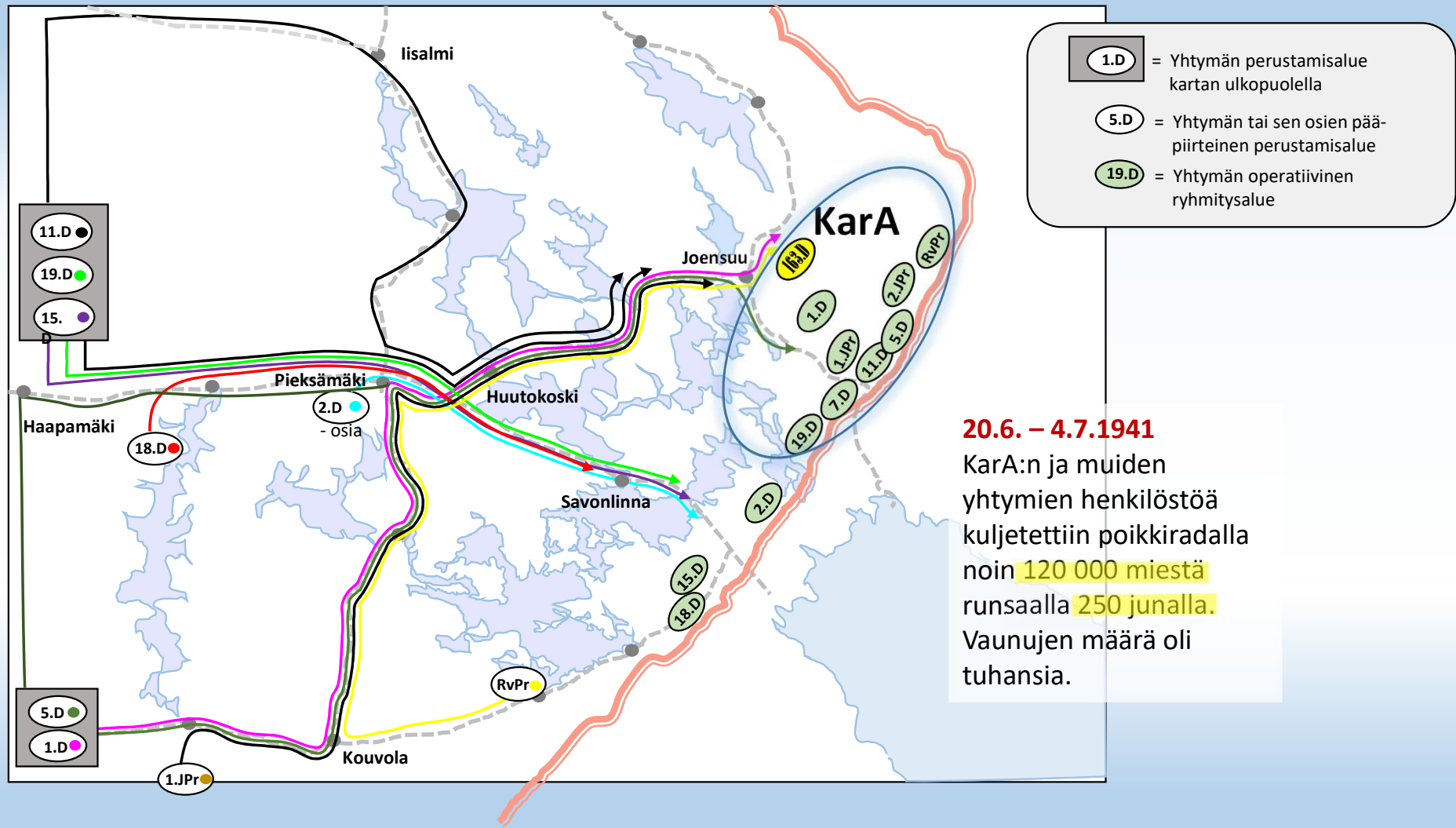
[Matkalla Pieksämäeltä Putikkoon 27.6.1941] *"Sotilaskuljetusjunia menee yhtenään ja tyhjiä junia palaa takaisin. Muutamia evakuointijunia tulee vastaan. Muuten on kaikkialla työ ja liikenne rauhanaikaista, ellei ota lukuun sivuutettavien paikkakuntien väestön kovin yleistä ja ystävällistä jäähyväis- ja onnittelutoivotusvilkutusta"* (I/JR16)

"...matka sujui aluksi suunnitelman mukaisesti, mutta Pieksämäellä jouduttiin odottamaan lähes 10 tuntia, sillä ratapihalla oli kuljetusjunien ruuhka. Iltapäivällä annettiin ilmahälytyskin" (Kev.Os 4)

"Tavatonta jonotusta, josta johtui, että aikataulut eivät pidä paikkaansa" (II/JR 35/1.D)

"29.6. Koko päivän seisoj junamme Voikosken asemalla, josta kello 20.00 lähdimme [Pieksämäen ja Varkauden kautta Joensuun suuntaan]" (2/I/JR 60/1.D)

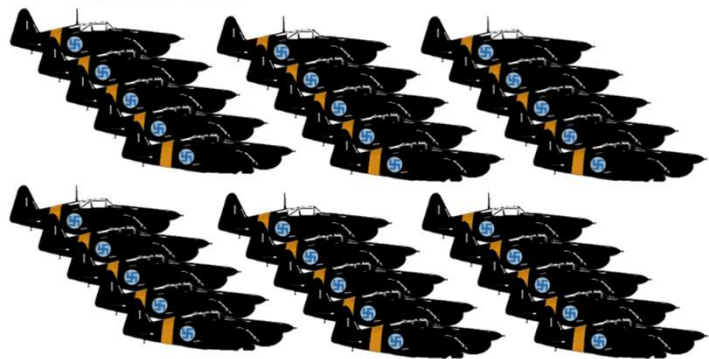
Karjalan Armeija keskitetään alkuryhmitykseen

Siirtojen suojaaminen, Ilmavoimat

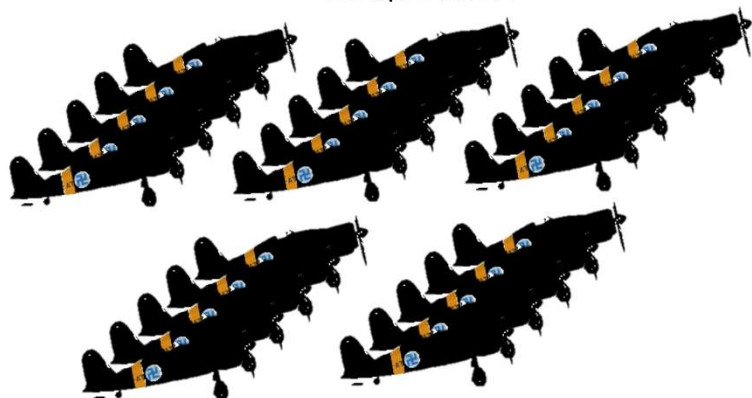
LLv 28

- 30 kpl Morane-Saulnier MS 406

LLv 26

- 25 kpl Fiat FA

LeR 2

Pieksämäki/
Naarajärvi

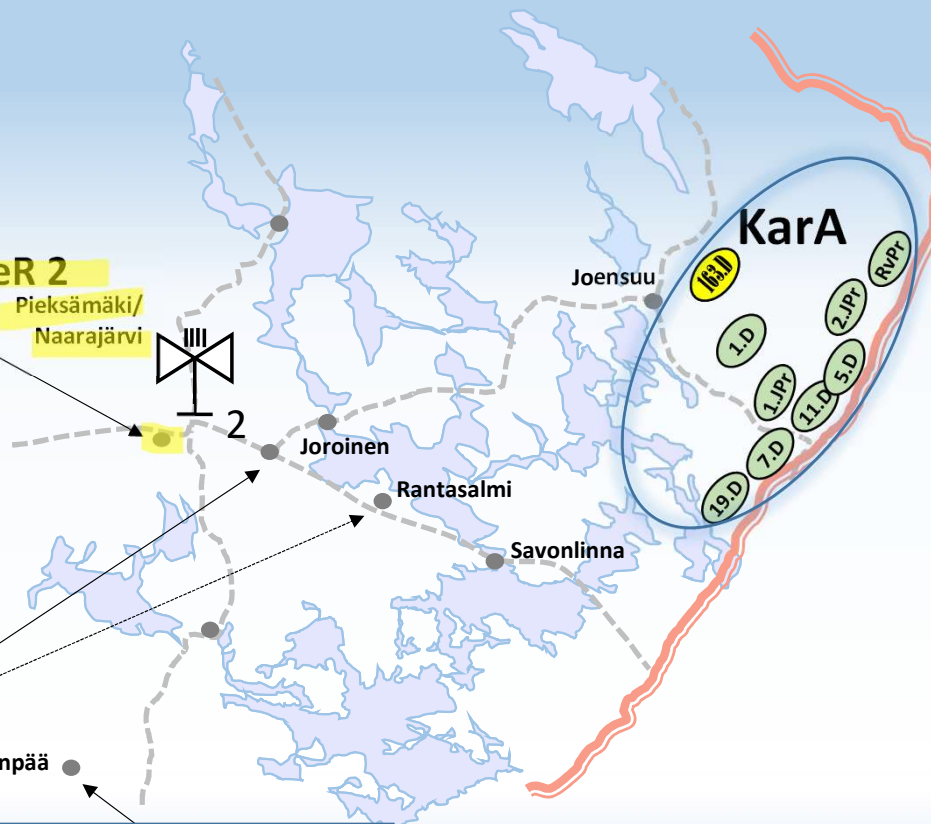
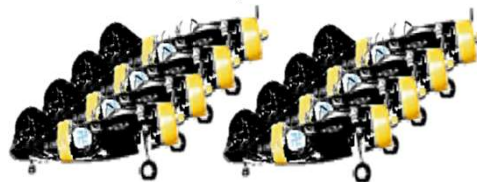

2

Selänpää

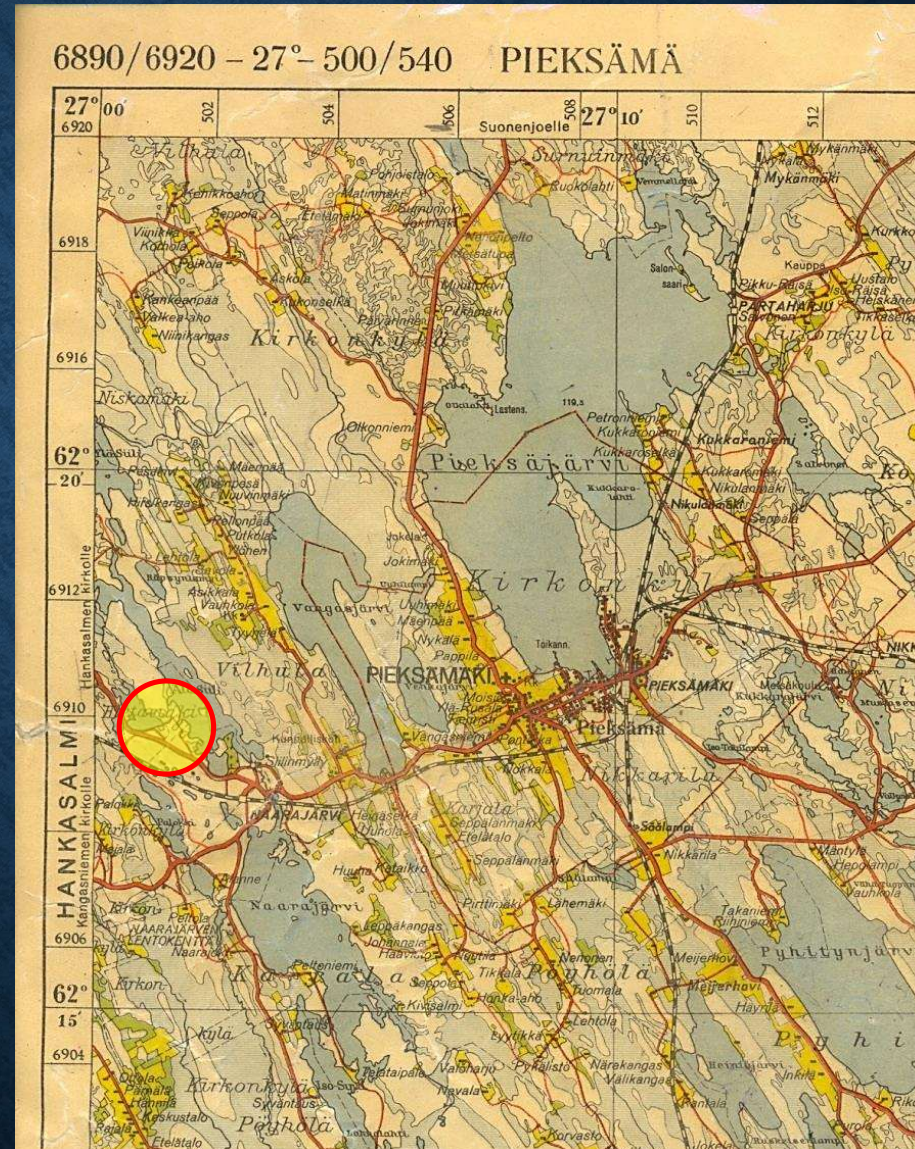
LLv 24 (-)

- 8 kpl Brewster F2A

30.6.1941

Kotijoukkojen esikuntapäällikön, eversti
Martolan allekirjoittamalla käskyllä määrättiin
Sotavankien Järjestelyleiri no 2 Pieksämäelle
Saimaan Suojeluskuntapiirin alueelle ja
rautateiden risteyskohtaan.

Sv. Järj. leiri 2:n päällikkö
Hans Kalm 4.7.1941 alkaen

Adjutantti vänr.
Pentti Pulliainen

Nykyisen Naarajärven
vankilan alueella sijaitsi
jatkosodan aikaan yksi
Suomen suurimmista
sotavankileireistä, Sotavankien
Järjestelyleiri no 2.

Leiri oli toiminnassa
4.7.1941 - 28.11.1944

- Naarajärven sotavankileiri on surmaluvultaan Suomen suurin, 2813 kuollutta sotavankia
- Leiri ei ollut kuri- eikä nälkäleiri, mutta olosuhteet leirillä sodan myötä olivat ankarat, sitä vielä pahensi vankien valmiiksi heikko kunto, suuri määrä, huono hygienia ja seutukunnan ja koko maan heikko elintarviketilanne.

SOTAVANKIEN KUOLLEISUUS

1941		1942		1943		1944	
		tammikuu	591	tammikuu	2	tammikuu	0
		helmikuu	695	helmikuu	2	helmikuu	0
		maaliskuussa	445	maaliskuu	1	maaliskuu	0
		huhtikuu	347	huhtikuu	4	huhtikuu	1
		toukokuu	91	toukokuu	0	toukokuu	0
		kesäkuu	76	kesäkuu	1	kesäkuu	0
heinäkuu	0	heinäkuu	88	heinäkuu	2	heinäkuu	1
elokuu	3	elokuu	55	elokuu	0	elokuu	1
syyskuu	6	syyskuu	2	syyskuu	1	syyskuu	3
lokakuu	1	lokakuu	2	lokakuu	1	lokakuu	0
marraskuu	33	marraskuu	6	marraskuu	0		
joulukuu	277	joulukuu	10	joulukuu	0		

2748

Kuva Pieksämäen kotiseutuarkisto

Naissotavangit

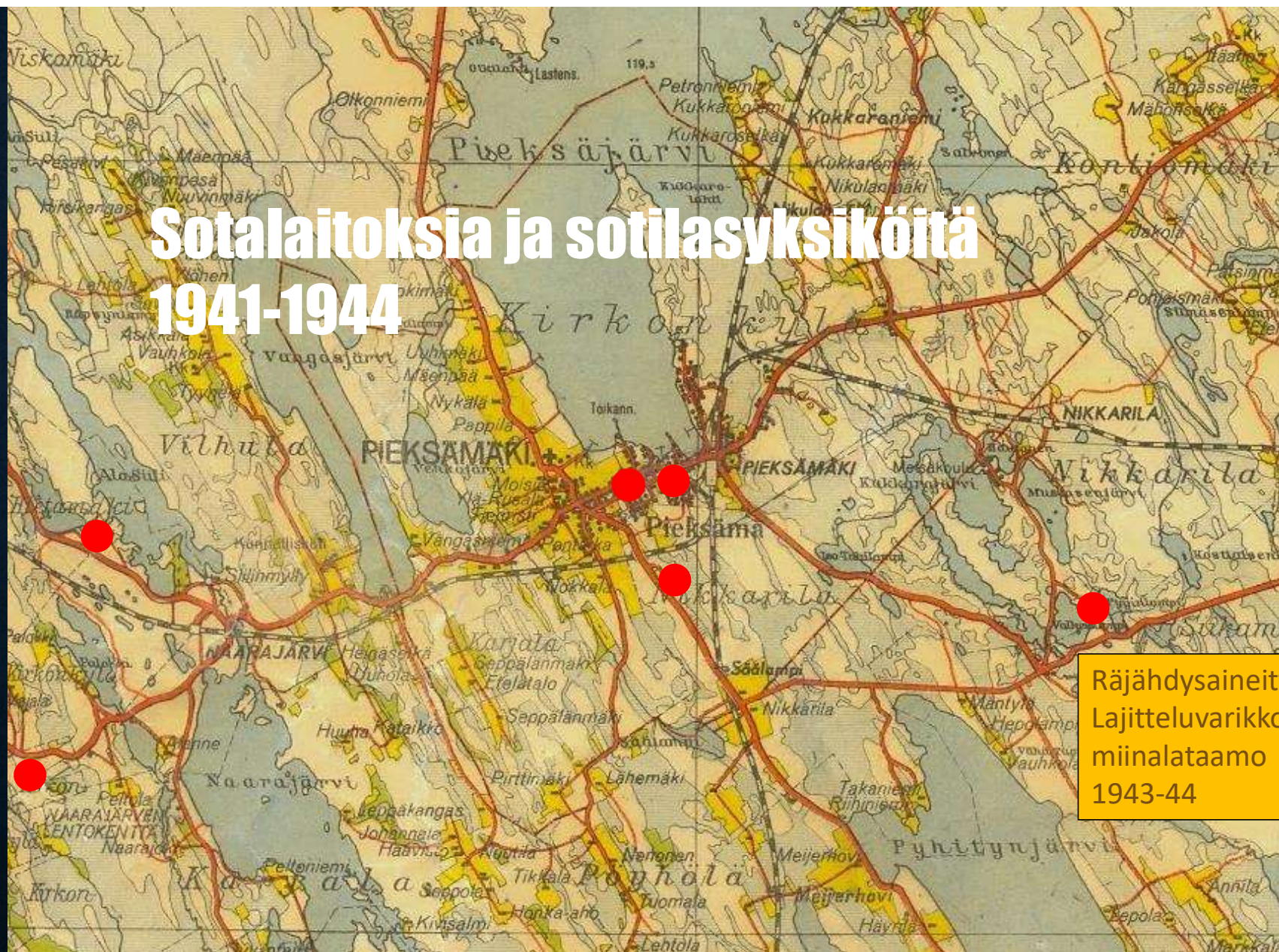

Juutalaiset sotavangit

Juutalaiset koottiin ensin
Naarajärvelle, sitten työpisteeseen
Montola-Loukolampi
kalkkikivikaivokselle, Virtasalmi

Sotalaitoksia ja sotilasyksiköitä 1941-1944

Räjähdysaineitten
Lajitteluvarikko eli
miinalataamo
1943-44

Hyökkäysvaunumiina m/39

RÄJÄHDYSAINEIDEN LAJITTELUVARIKKO RÄJ.AIN. LAJITTELU VARIKKO

**Nikkarilan metsäkoulun kankailla
huhtikuu 1943 – marraskuu 1944**

Varikon tehtävänä oli
räjähdysaineiden
vastaanotto, lajittelu ja
käyttö miinoihin.

Jäämiinoja.

Laatikkoansoja ladataan.

Hv-miinat m/41.

Sytyttimiin asetetaan nallit, nippaus

Valmisteltiin ja ladattiin

- hyökkäysvaunumiinoja
- putkimiinoja
- laatikkomiinoja
- jäämiinoja

SIIRTOLAISET PALAAVAT KOTISEUDULLEEN

- Jatkosodassa Karjalan kannas vallattiin viholliselta ja pian se oli suomalaisten hallinnassa.
- Evakoitten mieli vierailta paikoilla halaji kotiin ja ensimmäiset lähtijät ilmoittautuivat jo syksyllä. Palanneita odotti kotiseudullaan karu näky. Sota oli vienyt monien kotitalot, elämä jouduttiin aloittamaan alusta.
- **Kevätalvi 1942** oli todellisen karjalaisten takaisinryntäyksen aikaa. Takaisin entisille kotiseuduilleen muutti tuolloin 100 000 siirtoväkeen kuulunutta.
- **Kesään 1944** mennessä kotikonnuilla oli jo **280 000 henkeä**, 70 % alun perin lähteneistä. Uusi ja lopullinen lähtö oli kuitenkin vielä oleva edessäpäin.

Evakkojuna pysähtyneenä Pieksämäen asemalla vuonna 1943. Ihmiset odottavat maitoa, koska lehmät jouduttiin lypsämään matkan aikana.
Omistaja: Yrjö Hokkanen

Liikkuva asemakomennuskunta

Onko luvattomia kulkijoita?

JUNA-
PARTIO

Onko salamerkintä oikein? Lomalaisten paperit tarkastetaan

Rintamajermu ja
viinapullo

Pieksämäen asemalle saapui **lokakuussa 1941**
asemakomennuskunta, jossa oli runsas 30 sotapoliisia.
Aluksi osasto suoritti juna- ja asemapartiointia sekä
tarkasti tavarajunia. Lisäksi tuli maanteitten valvonta.

Neuvostoliiton suurhyökkäys

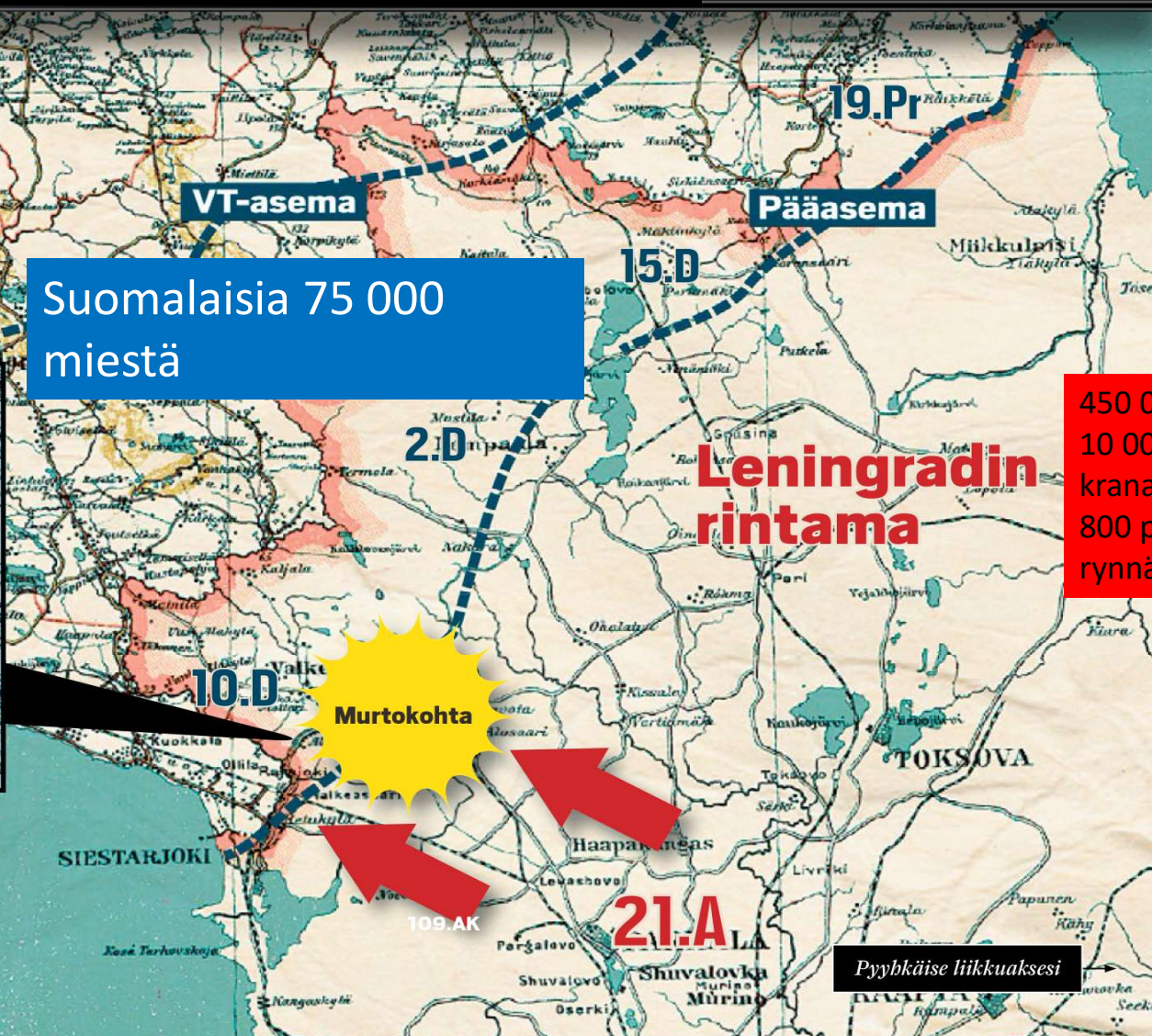
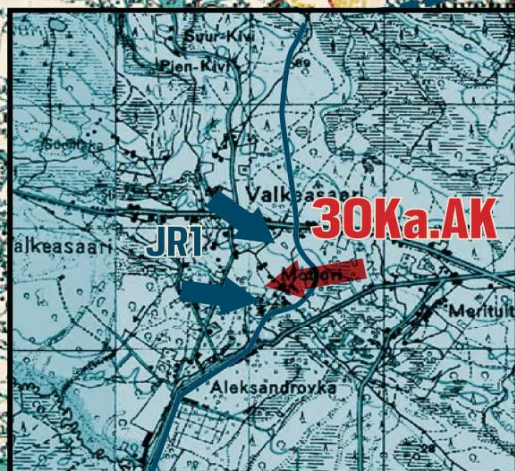
9.6.1944

SUURHYÖKKÄYS alkoi ennennäkemättömän ankaralla tykistön ja pommikoneiden iskulla suomalaisten Pääsaamaa vastaan noin neljä kilometriä leveällä Valkeasaaren lohkolla hieman ennen kello kuutta. Murto tehtiin JR 1:n aseisiin Mottorin lohkolla, mutta se oli vasta houkutusmurto.

Suomalaisia 75 000 miestä

Leningradin rintama

450 000 miestä
10 000 tykkiä ja
kranaatinheitintä
800 panssarivaunua ja
rynnäkkötykkiä

11.6.1944

*Ilmoitettiin SaiSkpE:sta Is.keskukseen, että ensimmäinen siirtolaisjuna lähtee Petäjärven asemalta saman päivän illalla ja siinä saapuu **560 siirtolaista Raudun kunnasta**, jotka sijoitetaan Pieksämäelle.*

Pieksämän kauppalan kansakoulu määrättiin majoitus ja ruokailupaikaksi. Tein ilmoituksen lottien muonituspäällikölle rva Manniselle siirtolaisten saapumisesta ja kehoitin heti ryhtymään ruokatavaroiden hankintaan ja tarpeellisen muonitushenkilöstön varaamiseksi muonitustehtäviä varten.

Pieksämän is. päällikkö.

Sotilasvirkailija A. Nykänen

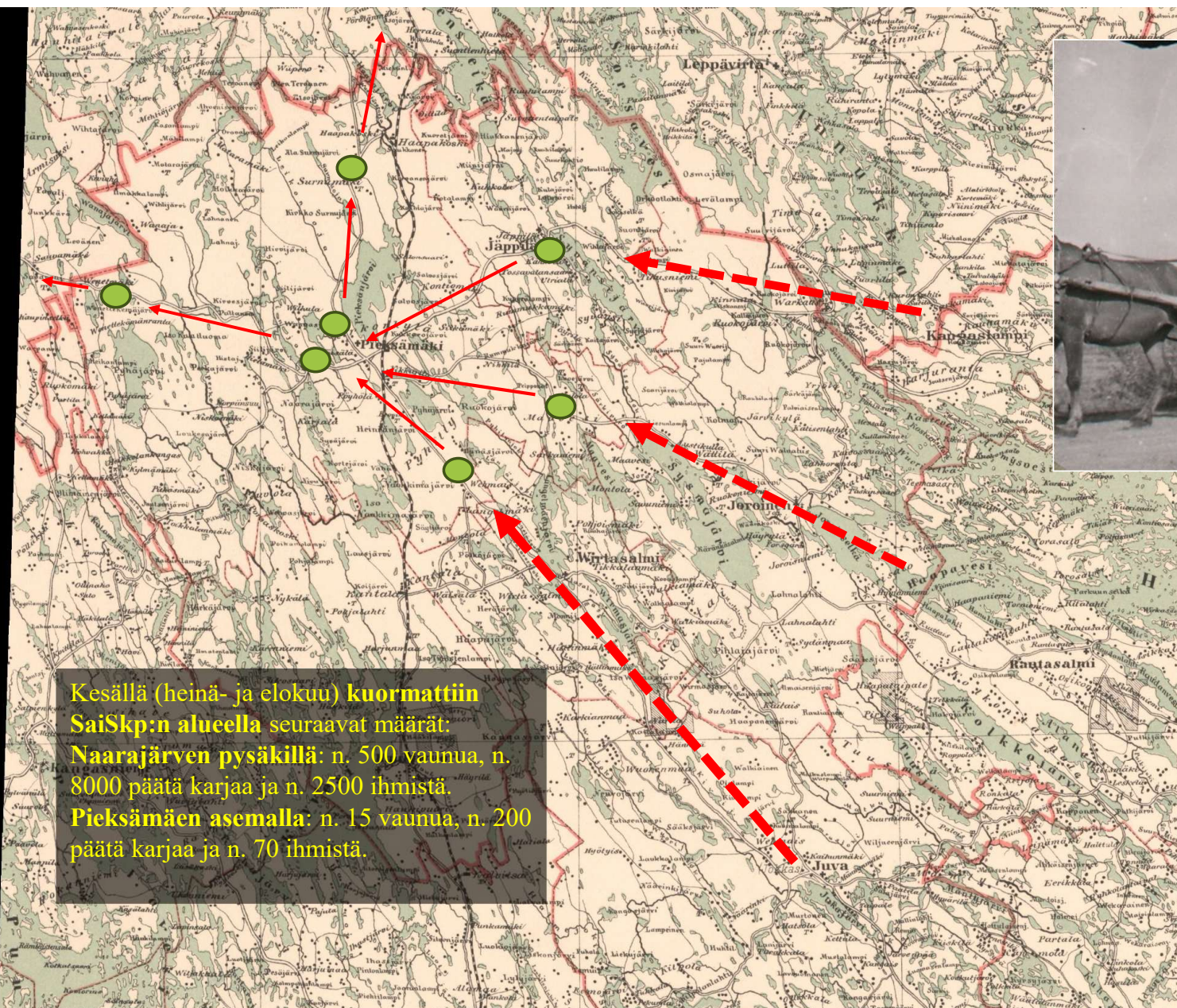
**12.6.-44 KLO 18.45 ENSIMMÄINEN SIIRTOLAISIA
KULJETTAVA JUNA PIEKSÄMÄEN ASEMALLE**

IS. KESKUS TOIMINTAAN

- Aloitettiin siirtolaisten tavaravarastojen luettelointi, jossa is. miehistön avustamiseksi oli komennettu kymmenmiehinen poliisikomennuskunta ja Lääninhallituksen määräämä varastonhoitaja ohjasi työtä.

Evakuoinnin aikana ovat seuraavat viranomaisen määrätty toimimaan:

- Kauppalan is. päällikkö, sot.virk. A. Nykänen
- Siirtoväen huoltojohtaja opettaja V. Siikanen
- Karjanhuoltojohtaja työnjohtaja O. Louhelainen (Läänin hallituksen määräämä).
- Tavaravarastonhoitaja varastom. T. Pesonen (Läänin hallituksen määräämä).
- Opastomistonhoitaja tuomari A. Morja (Skp:n määräämä).
- Junahuollon johtaja tuomari E. Tawastjerna (Skp:n määräämä).
- Pieksämäen apulaisnimismies Junno.

Kuva Maija Staffansin Jäppilä kokoelmasta

Kun siirtoväen karjaa hoitajineen ilmoitettiin olevan tulossa maanteitse pitäjän ohi menevinä, perustettiin 26.6. – 2.7. välisenä aikana pitäjän alueelle **kuusi huoltoasemaa**:

- Vehmaskylän kansakoululle
- kunnalliskotiin Maaselälle
- Venetmäkeen
- Maaveden kansakoululle
- tilanomistaja Roschierille kauppalaan
- Surnuimäen kansakoululle

Huoltoasemat toiminnassa lokakuulle saakka.

H. Hiltunen	laidalla	8 lehmää	2 vasikaa	3 lamaa	14.7.
T. Tolonen	-	2 -	1 -	-	
V. Hämäläinen	-	9 -	1 -	-	
E. Lehtinen	-	2 -	1 -	-	
J. Lehtinen	-	8 -	2 -	-	
H. Lehtinen	-	9 -	2 -	-	
P. Lehtinen	-	30 -	7 -	-	
P. Lehtinen	-	2 -	1 -	-	
J. Lehtinen	-	11	-	-	
A. Lehtinen	-	4	-	-	
J. Lehtinen	-	3	-	-	
J. Lehtinen	-	13	-	-	
V. Lehtinen	-	13	-	-	
V. Lehtinen	-	4	-	-	
O. Lehtinen	-	10	-	-	
O. Lehtinen	-	4	-	-	

SIIRTOLAISET TULEVAT JÄÄDÄKSEEN

Huoltopaikkojen päiväkirjoja on tallessa
Pieksämäen kotiseutuarkistossa

9/7-44	Lisäyksiä 43.	10/7-44		
58	Talikka Aina	78	Koskenniemi Voldemar	Antton
59	Talikka Antti	79	Kujala Anna	- " -
60	" Anna	80.	Kujala Matti	- " -
61	Talikka Juhani	81	Kujala Matti	- " -
62	" - Antton	82	Vanhala Touko	Syväjärvi
63	" - Antton	83		
64	" - Antton	84	Touko Touko	Syväjärvi
65	" - Antton	85	Suomen 36/2 heinäkuu	
66	Talikka Antti	86	10-1-44	
67	" - Antton	87		
68	" - Antton	88	1 Kuisma Lilli	Syväjärvi
69	Talikka Antti	89	2 Kuisma Lilli	- " -
70	" - Antton	90	3 Kuisma Lilli	- " -
71	" - Antton	91	4 Kuisma Lilli	- " -
72	Vanhala Touko	92	5 Kuisma Lilli	- " -
73	Kujala Antti	93	6 Kuisma Lilli	- " -
74	Kujala Lilli	94	7 Kuisma Lilli	- " -
75	Kujala Lilli	95	8 Kuisma Lilli	- " -
76	" - Antton	96	9 Kuisma Lilli	- " -
77	" - Antton	97		

1933 Talikka, kotiseutuarkisto

- 15.7. Pieksämäen is. joukot pidättivät Vehmaskylässä **3 sotilaskarkuria**
- 19.7. Puumalassa pidätetty tähän mennessä **130 sotilaskarkuria**
- 17.7. Konneveden pitäjältä maataloustöistä karkasi seuraavat **3 sotavankia**: PÄ 178 Matvejev Nikolai, Ä 5521 Babotshkin Ivan, Ä 5447 Ivanov Ivan

ILMASUOJELUJOUKOT JAHDISSA

NAARAJÄRVEN SOTILASLENTOKENTTÄ

"Täällä perustettiin 1.12.1941
Ilmav VV ja 2.11.1942 Ilmav VK

Kenttään tukeutuivat 1940-1944
LeLv 28 ja PLeLv42"

Pommituslentolaivue 42

BL-199 tankataan Naarajärven kentällä
kesäkuun lopulla 1944.

Värtsilästä
Naarajärvelle
22.6.1944

"Laivue on joutunut muuttamaan tukikohtaa, josta voi mainita, että kaikki sujui laivueen osalta odotettua paremmin, ainoastaan **rautatiekuljetus oli hidasta** suuren liikenteen vuoksi."

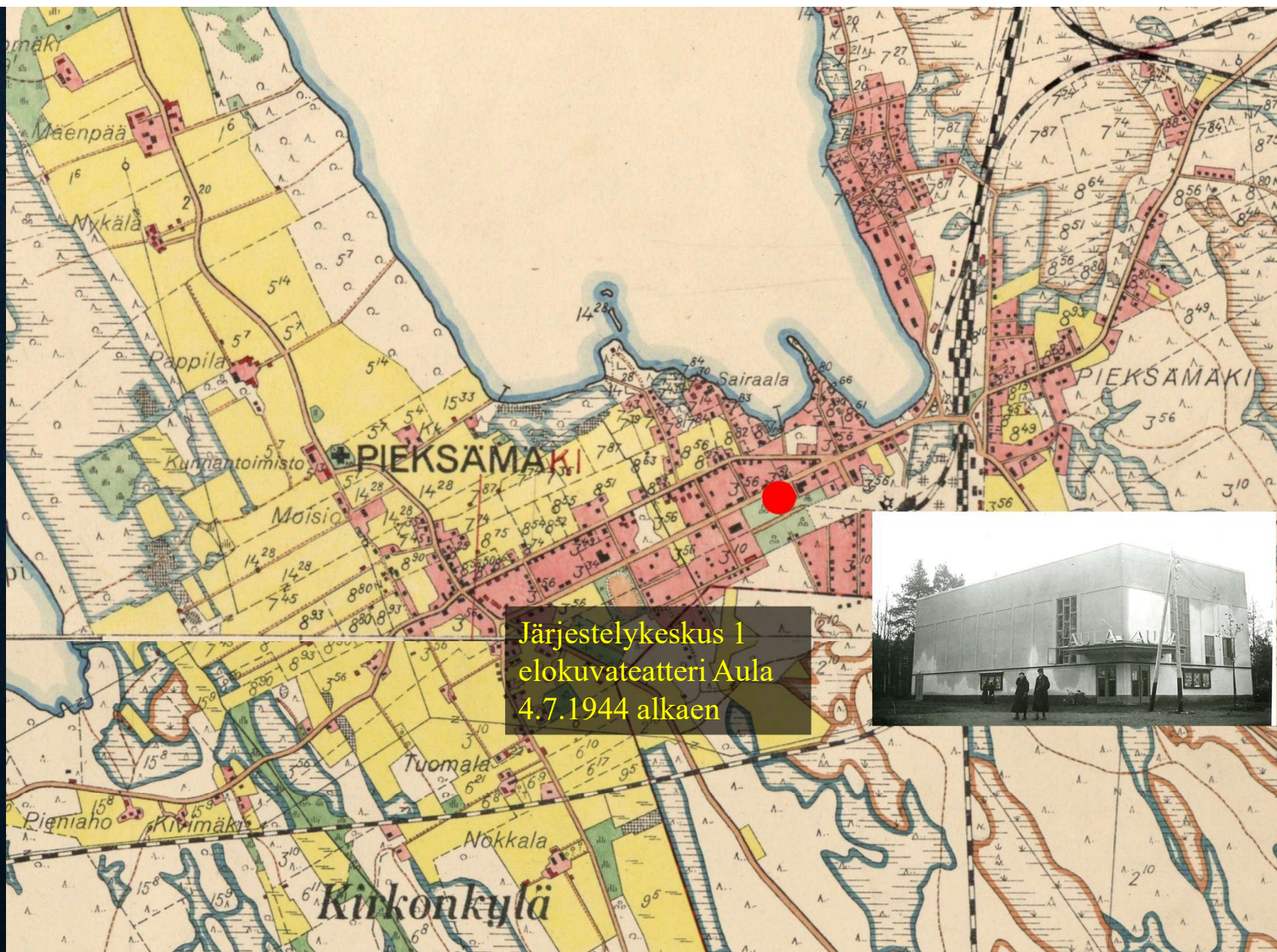
Osa henkilökuntaa oli jo saapunut Naarajärvelle ennen laivueen pommikoneita, joten huolto saatiin heti toimimaan. Seuraavana yönä olikin jo uusi tehtävä odottamassa, ja siinä pommitettiin tykistöasemia Viipurin itäpuolella...

Pieksämäen kirkonmäellä
26. elokuuta 1944

Häät Hilikka Saari ja kaksinkertainen
Mannerheim-ristinritari, lentäjä-ässä
Hans Wind. Teollisuusneuvos Lauri Saari
ja autonkuljettaja Lauri Kantanen.

Järjestelykeskus 1
elokuvateatteri Aula
4.7.1944 alkaen

429/ Is. Keskus

4.8.1944

N:o 101/44
Koskee: Siirtolaisten sijoitusta
Pieksämäkelle.
Liittyy: Saimaan skp, puhl, san,

Saimaan sk piirin Is. toimisto

Pieksämäki,

Ilmoitetaan, että Pieksämäen kuntaan ja Pieksämäen kauppalaan on tarkistettujen tietojen mukaan sijoittunut siirtolaisia allamainituista kunnista 18.6.1944 jälkeen seuraavasti:

Raudusta	62 miestä	274 naista	479 lasta
Metsäpirtistä	1 "	4 "	8 "
Viipurista	90 "	78 "	112 "
Hiitolasta	- "	6 "	9 "
Rämsälästä	1 "	8 "	14 "

Näiden lisäksi on oletettavasti vielä muitakin siirtolaisia, jotka ovat saapuneet sukulaisten ja tuttavien luokse, mutta heidän lukumäärästään ja sijoituspaikoistaan on vaikea saada tietoja.

Ylläolevat tiedot olen saanut Pieksämäen siirtoväen huoltojohtajalta, kauppalan toimistosta ja vammavirastajalta.

Is. päällikkö
Sot.virk.....
A. Nykänen

"Karjaa on sijoitettu Pieksämäen pitäjään Raudun kunnasta 58 hevosta, 469 lehmää, 115 lammasta ja 111 sikaa, siirtoväelle annettiin kauppalan kansakoululla muonaa ennen sijoituspaikkaan määräämistä 2945 ruokaannosta."

Raudun kunnan hoitokunta Pieksämäellä 15.7.1944 alkaen

SIIRTOLAISIA 4.8.1944

heinäkuu 1944

Viihdytysjoukot Pieksämäellä

sotaa paossa

2 — N:o 30 — 1944

Pieksämäen Aseveljet

järjestävät

ILLANVIETON

Keski-Savon ravintolassa ja hotelli Hansassa keskiviikkona elok. 2 p:nä klo 20. Arvokkaassa ja monipuolisessa ohjelmassa esiintyvät m.m. tunnetut taiteilijat Hannes Häyrynen, Leif Wager, Solmu Mäkelä, Thor Halén, Pentti Viljanen ja harmonikkataituri sekä ravintolain omat yhtyeet. Pääsylippuja ennakolta Poikolan ja Sepposen liikkeestä. Lunas-tetuilla pääsylimpiilla saa tehdä pöytätilaukset Keski-Savon ja hotelli Hansan hovimestareilta. Molemmissa paikoissa sama ohjelma.

Pieksämäen Sanomat

Pieksämäellä perjantaina heinäkuun 7. päivänä

Leif Wager

ja lukuisa joukko muita elokuvayleisölle ja radiokuuntelijoille tunnettuja tähtiä majallee parhailaan kauppalassa.

Järjestykö paikkakunnalle juhla ennennäkemättömiin rikkain ohjelmin?

Viime aikoina on Pieksämäen kauppalaan saapunut runsaasti uusia asukkaita. Näiden joukosta on pian keksitty joukko suurelle yleisölle tunnettuja hahmoja ja pian liikkuvat huhut, joiden mukaan eräitä maamme tunnetuimpia miespuolisia filmitähtejä olisi saapunut kauppalaan. Tarkistettuaamme huhujen todenperäisyyttä totesimmekin pian, että huhut tällä kertaa pitivät paikkansa. Saimme puhellutse käsillemme tunnetun nuoremman polven elokuvatahden Leif Wagerin, joka kertoi lehdellemme seuraavaa:

— Olen ollut täällä muutaman päivän, mutta tällä kertaa en ole vielä selvillä kuinka kauan vierailuni tulee kestämiään. Voin joutua lähtemään hyvinkin pian, mutta yhä hyvin soittaa oleskeluni muodostua pitemmäksi. Meitä Oy. Suomen Filmitoimiston palveluksessa olevia on täällä muutama, mutta joukko muita viihdytyskiertueiden tunnettuja tekijämehiä on myöskin paraikseen paikkakunnalla.

— Voitteko mainita joitakin nimiä? — Toistaiseksi on kauppalassa kuitenkin m.m. elokuvayleisöllemme tuttu Pentti Viljanen, Teijo Joutsela, humoristi Remer, pianisti ja säveltäjä Aarre Lievänen, laulaja ja taunon esittäjä Tauno Nordgren, akrobaattija Steppaa ja Lappi, maan tällä kertaa paras taikuri Mäkelä, sellisti Nordgren sekä joukko muita esiintyjiä musiikin, laulun ja muun viihdytysohjelmiston alalta. Esiintyjävoimia on siis verrattain runsaasti. Olisiko teillä ja muilla ohjelman suorittajilla mitään sitä vastaan, että täälläkin yleisö saisi tustua ohjelmistoonne? — Omasta puolestani ei minulla ole mitään sitä vastaan ja samoin arvelen toistenkin ajattelevan. Luulen, että kaikki täällä olevat voimat ovat valmiita esiintymään, jos paikkakunnalla jokin elin järjestää esiintymistilaisuuden. Samalla kertaa saimme muilta taholta tietää, että kauppalaan nuorisoliikkeen piirittäen pitkän päivän sopivissa tilaisuuksissa etenkin haastateltavaamme, jonka nimikirjoitus tuli lukuisten nuorten elokuvien innostuneiden tyttöjen muistikirjaan. Mainittakoon edellisen lisäksi, että kauppalaan on odotettu myöskin filmin ystävälle tunnettua Tauno Paloa, joka ei kuitenkaan torstaihin mennessä ollut vielä saapunut.

Pieksämäellä perjantaina heinäkuun 7. päivänä

Leif Wager

ja lukuisa joukko muita elokuvayleisölle ja radiokuuntelijoille tunnettuja tähtiä majallee parhailaan kauppalassa.

Järjestykö paikkakunnalle juhla ennennäkemättömiin rikkain ohjelmin?

Viime aikoina on Pieksämäen kauppalaan saapunut runsaasti uusia asukkaita. Näiden joukosta on pian keksitty joukko suurelle yleisölle tunnettuja hahmoja ja pian liikkuvat huhut, joiden mukaan eräitä maamme tunnetuimpia miespuolisia filmitähtejä olisi saapunut kauppalaan. Tarkistettuaamme huhujen todenperäisyyttä totesimmekin pian, että huhut tällä kertaa pitivät paikkansa. Saimme puhellutse käsillemme tunnetun nuoremman polven elokuvatahden Leif Wagerin, joka kertoi lehdellemme seuraavaa:

— Olen ollut täällä muutaman päivän, mutta tällä kertaa en ole vielä selvillä kuinka kauan vierailuni tulee kestämiään. Voin joutua lähtemään hyvinkin pian, mutta yhä hyvin soittaa oleskeluni muodostua pitemmäksi. Meitä Oy. Suomen Filmitoimiston palveluksessa olevia on täällä muutama, mutta joukko muita viihdytyskiertueiden tunnettuja tekijämehiä on myöskin paraikseen paikkakunnalla.

— Voitteko mainita joitakin nimiä? — Toistaiseksi on kauppalassa kuitenkin m.m. elokuvayleisöllemme tuttu Pentti Viljanen, Teijo Joutsela, humoristi Remer, pianisti ja säveltäjä Aarre Lievänen, laulaja ja taunon esittäjä Tauno Nordgren, akrobaattija Steppaa ja Lappi, maan tällä kertaa paras taikuri Mäkelä, sellisti Nordgren sekä joukko muita esiintyjiä musiikin, laulun ja muun viihdytysohjelmiston alalta. Esiintyjävoimia on siis verrattain runsaasti. Olisiko teillä ja muilla ohjelman suorittajilla mitään sitä vastaan, että täälläkin yleisö saisi tustua ohjelmistoonne? — Omasta puolestani ei minulla ole mitään sitä vastaan ja samoin arvelen toistenkin ajattelevan. Luulen, että kaikki täällä olevat voimat ovat valmiita esiintymään, jos paikkakunnalla jokin elin järjestää esiintymistilaisuuden. Samalla kertaa saimme muilta taholta tietää, että kauppalaan nuorisoliikkeen piirittäen pitkän päivän sopivissa tilaisuuksissa etenkin haastateltavaamme, jonka nimikirjoitus tuli lukuisten nuorten elokuvien innostuneiden tyttöjen muistikirjaan. Mainittakoon edellisen lisäksi, että kauppalaan on odotettu myöskin filmin ystävälle tunnettua Tauno Paloa, joka ei kuitenkaan torstaihin mennessä ollut vielä saapunut.

ASELEPO

4.9.1944

- Rauhan ehdot /
välirauha 19.9.1944

Syyskuun alussa 1944 paikkakunnalle siirrettiin Pieksämäen rautatiesolmua suojaamaan:

- 86. Kevyt Ilmatorjuntajaos Mensuvaarasta, saapui 11.9.
- 81. Raskas Ilmatorjuntapatteri Joensuusta, saapui 14.9.
- Tuntemattomien koneiden surinaa ja ylilentoja (tod.näk. saksalaisia):
- 16.9. surinaa
- 17.9. surinaa
- 18.9. Viisi konetta idästä, tuli avattiin, ei osumia
- 20.9. Kaksi konetta idästä länteen. Tuli avattiin, ei osumia.

81. Raskas Ilmatorjuntapatteri, kesä 1941 Pieksämä

Kuva Pieksämäen kotiseutuarkisto

RAUTATIESOLMUA SUOJAAMAAN ILMATORJUNTA

NAARAJÄRVEN SOTAVANKIEN JÄRJESTELYLEIRI NO 2

SOTAVANKIEN PALAUTUS NAARAJÄRVEN PYSÄKILTÄ

*Kotiseudun risteysasema,
Markku Iskanius*

1. Kuljetuserä	15.10.	540 sotavankia
2. Kuljetuserä	18.10.	720 sotavankia
3. Kuljetuserä	20.10.	720 sotavankia
4. Kuljetuserä	23.10.	720 sotavankia
5. Kuljetuserä	25.10.	720 sotavankia
6. Kuljetuserä	27.10.	720 sotavankia
7. Kuljetuserä	29.10.	790 sotavankia
8. Kuljetuserä	31.10.	790 sotavankia
9. Kuljetuserä	1.11.	972 sotavankia
10. Kuljetuserä	2.11.	754 mies- ja 170 naissotavankia
YHTEENSÄ 7 446 MIES- JA 170 NAISSOTAVANKIA		

Spk Naarajärven Sv.Järj.Leiri 2

3.11.44 7.00 Läksivät Neuvostoliiton upseerit maj. Sareda ja yliluutn. Sofanoff autolla saatettuina Pieksämäkeen ja edelleen junalla Helsinkiin.

HEIMOSOTILAAT / HEIMOPATALJOONA 3 KOTIUTUS

5.11.44	9.00	Saapui Raahesta HeimoP. 3:n heimosotilaita 190 edelleen Neuvostoliittoon luovuttamista varten. Kuljetuksesta oli melkein puolet matkalla karannut, lähtiessä oli kuljetus käsittänyt 260 miestä.
	23.00	Saapui leirille kenr. luutn. H. Österman adjutanttinsa kapt. Kuosan seurana valvomaan heimosotilaitten luovuttamista. Sotavankikuulusteluja avusti eversti S. Malm. JR 9:stä määrätty majuri Haahtelan pataljoona ryhtyi haravoimaan HeimoP. 3:n kuljetuksesta karanneita heimosotamiehiä kuljetustien varsilta.

NAARAJÄRVEN PYSÄKILTÄ HEIMOSOTILAITTEN LASTAUS

Spk Naarajärven
Sv.Järjestelyleiri 2

8.11.44	12.00	Alkoi heimosotilaitten kotiuttamisrahojen maksaminen ja välittömästi sen jälkeen lastaaminen kuljetusjunaan Naarajärven asemalla.
		Kuljetus asemalle oli järjestetty seuraavasti: Leiriltä otettiin vaunulasti, 15 heimosotamiestä kerrallaan vartiostona 20 suomalaista ja 1 upseeri. Tienvierustat ja aseman seutu olivat vartiomiehillä miehitetyt, myös 15 sotakoira oli vartioston apuna. Pieksämäeltä oli vartijastoa oman upseeriston ja vartiohenkilökunnan lisäksi 2 upseeria, 10 au + 80 stm. Junalle saattamista johti kapt. Kuosa JR 9:stä. Aluksi lastaus sujui hyvin, mutta loppupuolella saivat juopuneet heimosotilaat aikaan – kieltäytyen lähtemästä, Asemalla syntyi illan pimetessä melkoinen paniikki, joka aiheutti sen, että kenr.luutn. Östermannin käskystä lastaus keskeytettiin ja kuljetusjuna lähetettiin vajavaisena. Kuljetuksen johtajana toimi kapt. Oinonen, apulaisenaan luutn. Vepsäläinen ja Saarela, lääkärinä lääk.kapt. Kallio, vartiostoa 8 au + 48 sotamiestä. Heimosotilaitten lukua ei saatu tarkasti selville lähdössä. Luovutuselimestä oli perillä – 164. Junan lähtö klo 18.00.
		Pidätettyjä heimokarkureita saapui leirille päivän kuluessa 20.
8.11.44		Päivän kuluessa saapui leirille pidätettyjä heimosotilaita
9.11.44		Päivän kuluessa saapui jatkuvasti pidätettyjä heimosotilaita

1. Kuljetuserä 8.11. 164 heimosotilasta (luovutettaessa)
2. Kuljetuserä 10.11 111 heimosotilasta
3. Kuljetuserä 16.11. 72 heimosotilasta
4. Kuljetuserä 22.11. 24 heimosotilasta
5. Kuljetuserä 27.11. 9 heimosotilasta

YHTEENSÄ 379 HEIMOSOTILASTA

- Saimaan suojeluskuntapiirin esikunta muuttui 6.11. Saimaan sotilaspiirin esikunnaksi. Sen toiminta Pieksämäellä päättyi joulukuun alkupuolella, jolloin henkilöstö muutti Savonlinnaan

Kotiseudun risteysasema, Markku Iskanius

SOTILAIKEN KOTIUTTAMINEN

KOTIUTETTIIN PIEKSÄMÄELLÄ:

- 49. Ilmavalvontakomppania,| Savontie, kotiutettiin 3.10
- Sortavalan liikennetoimisto Haapakoski, kotiutettiin 25.10.
- 42. Ilmavalvontakomppania Nokkala kotiutettiin 11.11.
- 44. KvltJaos Kaakinmäki kotiutettiin 16.11.
- PPV 4 Keskuskatu kotiutettiin 16.11.
- 86. RsltPtri Asema-alue kotiutettiin 17.11.
- 14. Rautatiepuh- ja lennJ Siikamäki kotiutettiin 21.11.
- Esikuntakomppania/SaiSkpE kotiutettiin 30.11.
- Pieksämäen kuljetustoimisto | Hiekanpää kotiutettiin 30.11
- Komendantintoimisto Suojeluskuntatalo kotiutettiin 30.11
- 1. Kenttäpostikonttori Yhteiskoulu kotiutettiin 30.11.
- Keskuskassa 264 Savontie kotiutettiin 30.11.
- Pieksämäen Asema asemakomennuskunta kotiutettiin 30.11.
- Osasto Meisalo Parakkialue kotiutettiin 30.11.
- Räjähdyksineiden lajitteluvälikko Metsäkoulu kotiutettiin 30.11.
- Sotavankien järjestelyleiri 2 Naarajärvi kotiutettiin 30.11.
- 15. Rautatiepuh- ja lennJ Asema kotiutettiin 30.11.

Kaikkien allamainituissa kunnissa asuvien Neuvostoliittoon palaa-
viksi ilmoittautuneiden

Neuvostoliiton kansalaisten

on omaisuutensa mukanaan saavuttava kokoamiskeskuksiin seuraavasti:
Mikkelin kokoamiskeskukseen Mikkelin kaupungista, Mikkelin
maalaiskunnasta, Anttolasta, Ristiinasta, Hirvensalmelta ja Juvalta nyt
alkavan joulukuun 1 päivänä. Ilmoittautuminen Keskukseen toimistossa
tullikamarirakennuksessa Mikkelin satamassa.

Naarajärven kokoamiskeskukseen Pieksämäen kauppalasta,
Pieksämäen kunnasta, Jäppilästä, Kangasniemeltä, Haukivuorelta, Vir-
tasalmelta, Heinävedeltä, Kangaslammilta ja Joroisista nyt alkavan
joulukuun 2 päivänä. Ilmoittautuminen Keskukseen toimistossa leirillä
Naarajärven rautatiepysäkin läheisyydessä.

Savonlinnan kokoamiskeskukseen Savonlinnasta, Sämingistä,
Sulkavalta, Puumalasta, Rantasalmelta, Kerimäeltä, Punkaharjulta, Sa-
vonrannalta ja Enonkoskelta nyt alkavan joulukuun 2 päivänä. Ilmoit-
tautuminen Keskukseen toimistossa Puistokadun kansakoulussa Savon-
linnassa.

Kuva Pieksämäen Sanomat

MIKKELIN LÄÄNINHALLITUS.

INKERILÄISTEN KOKOAMISKESKUS NO: 18 NAARAJÄRVI

6 6 4 0 / 1 Kpk. 30.11.1944.

Ilmoittautus

6640:n halkovarastosta luovutettu Inkeriläisten vas-
taanottoelimeen seuraavat määrät halkoja:

30.11.44	Koivua	224 m ³
	Sekahalkoja	23 "

Luovuttaja R. Saarinen.
Alik. R. Saarinen

Kokoamiskeskus No 18
Naarajärvi Vastaanottaja Matti Kempainen

INKERILÄISTEN KOKOAMISKESKUS JOULUKUU 1944-TAMMIKUUN 1945

Inkeriläisten paluukuljetukset 1944–1945

TK / HS

Karttakeskus

Karttakuva Savon Sanomat

**PIEKSÄMÄKI,
RAUTATEITTEN
RISTEYSASEMA
II MAAILMANSODASSA**

Asko Hankilanoja